

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

10 Vtrùm ratione damni emergentis ex mutuo, poßit mutuator aliquid supra sortem exigere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

tor nolle illum obligare ad relinquendum officium, vt regulariter fit, possit retinere.

63 Dico Secundò, Si autem illud pactum sit iustitia, erit vsura. ita expressè docet D. Thomas Opuscul. cit. ratio est, quia exigitur aliquid supra sortem tamquam ex iustitia debitum, ratione mutui.

64 Dico Tertio, Si mutues alteri cum pacto vt conferat beneficium Ecclesiasticum, siue in presententi, siue tempore futuro, partim est vsura, partim simonia: modò illud pactum sit iustitia; secus si amicitia. *Quòd sit vsura, probatur, quia supra sortem exigit obligationem iustitie, quam alter libens pretio redimeret; nam hæc obligatio admittit ei libertatem alteri gratificandi, quæ libertas pretio est æstimabilis. Quòd etiam sit simonia, probatur, quia datur temporale pro spiritali.*

65 Dices, Illud temporale non est pretio æstimabile, quia mutuatio non est pretio æstimabilis, cum nullum pretium pro ea liceat accipere, vt quæ omnino gratis sit præstanda: ergo non est simonia, etiam si fiat pro beneficio vel beneficij collatione, præsentatione, electione, &c.

Resp. Etsi non sit pretio æstimabilis, est tamen quid merè temporale; ac proinde non potest dari vel permutari cum spiritali: non enim minor fit iniuria rei spiritali si commutetur cum re temporali, quæ pretio non est digna, quàm quæ est digna: sed potius maior. quòd si pactum sit solum amicitia, nec erit vsura, vt patet ex dictis, nec simonia; quia simonia requirit obligationem iustitia, vt infra dicitur.

66 Aduerte tamen, in praxi non esse facilè concedendum pactum amicitia in huiusmodi; nam facilè sic palliaretur vsura & simonia. vnde in foro externo condemnarentur huiusmodi pactiones tamquam vsuraria vel simoniaca.

67 Ex superioribus Dubitat. satis constat, nihil posse exigi ratione ipsius mutuationis, supra sortem. Sed quia mutuationi multi alij tituli possunt esse connexi, videndum est, vtrum ratione horum possit aliquid exigi. Præcipui sunt isti. Primò, Damnum inde emergens. Secundò, Lucrum inde cessans. Tertio, Periculum sortis & molestiarum in ea recuperanda. Quarto, Carentia pecuniæ vel obligatio non repetendi pecuniam ante certum tempus. Quintò, Pœna conuentionalis.

68 *Varij tituli mutuationum.* Notandum est, *damnum emergens & lucrum cessans communiter vocari Interesse.* *Damnum emergens* dicitur, quando quis detrimentum patitur in rebus quas habet, vel quæ ipsi debentur: vt cum quis ratione mutui, quod alteri præstitit, cogitur ipse pecuniam fænorii accipere, & vsuram soluere, vel res suas minoris iusto vendere, &c. *Lucrum cessans* dicitur, quando quis impeditur ab aliquo bono consequendo, seu à lucro, quod illi non erat debitum. His positis, Scotus in 4. d. 1. q. 2. §. De tertio, sentit esse illicitum exigere aliquid ratione *damni emergentis.* ratio ipsius est, quia lex diuina præcipit vt nihil exigatur supra

sortem: quod si quis ex mutuo (inquit) meruit damnificari, reseruet pecuniam suam, quia non cogitur facere misericordiam. Sed contrarium tenendum cum ceteris Doctoribus.

Resp. igitur & Dico Primò, Quando mutuatarius est in mora; si inde damnum aliquod eueniat mutuanti; tenetur mutuatarius ad illius compensationem. dicitur autem mutuatarius & quis alius debitor esse in mora, dum elapso iam termino non soluit, cum tamen possit; aduertens explicite vel implicite creditorem sibi velle solui. Neque necesse est vt creditor eum interpellet de solutione: quia ipsa dies satis interpellat, virtute pacti ab initio conuenti. quòd igitur teneatur de damno hinc emerfo, Patet Primò, quia per omissionem solutionis, est causa damni. quare cum hæc omisso sit contra iustitiam, etiam erit causa damni contra iustitiam; ac proinde tenebitur ad compensationem. Secundò, Quando in contractibus constituitur terminus solutionis vel rei exhibendæ, inicitur tacitum pactum, vt non soluens teneatur ad interesse, defectu solutionis obueniens, vt colligitur ex L. 2. §. Nò vique, & §. Nunc de officio. & L. 4. 7. de eo, quod certo loco dari oportet. Hoc tamen intelligendum est, nisi absque omni culpa sua redditus sit impotens solutionis; vt si incendio res eius sint absumptæ, si ipse abreptus sit in captiuitatem; vel incidit in tantam paupertatem, vt non possit soluere, quin se coniciat in extremam vel grauem necessitatem. His enim casibus non videtur obligandus ad interessè, nam præter quàm quòd omni culpa vacet tunc non soluere; non videtur etiam tacitum illud pactum se ad hos casus extendere, eò quòd hoc sit nimis durum, & moribus hominum non receptum. Secus verò est, si potest soluere, quamuis non sine magno detrimento rei familiaris: tunc enim vel tenetur soluere ad diem constitutum, vel certè in animo esse paratus compensare interessè. vide supra cap. 16. dubit. 1.

Aduerte tamen, si bona fide putaret creditorem consentire in dilationem, non conferetur esse in mora, nec teneatur in foro conscientia ad restitutionem damni; nisi antea de eo esset conuentum. de quo plura supra cap. 7. n. 37. & seq.

Dico Secundò, Licitum etiam est à principio pacifici de aliqua pecunia ultra sortem reddenda, vel ratione periculi damni ex mutuatione impendentis, etiam ante terminum & moram mutuatarij; vel ratione ipsius damni, si quod euenierit. D. Thomas art. 2. ad 1. & alij. ratio est; quia illa pecunia, quæ mihi necessaria est ad aliquod damnum impediendum, non solum mihi valet quantum ipsa nudè considerata æstimatur; sed etiam quantum est carere tali damno. non enim tantummodo æstimatur res secundum seipsam, sed etiam quantum domino est causa certi boni consequendi, vel mali vitandi. vnde licitè potest vendi pluris quàm per se valet, cum in ipsa illud etiam commodum vendi censeatur. Confirmatur; quia nulla æquitas postulat vt quis ex beneficio mutui damnum reportet: ergo damnum illud, & periculum illius à mutuantæ æstimari potest.

Requiruntur tamen ad hoc tres conditiones. Prima est, Vt mutuum sit causa damni, sine qua non eueniret; vt si per mutuum efficeris impotens illius impediendi. Secunda, Vt mutuatarius illius damni admonetas, ne illum decipias: nam

DUBITATIO X.

Vtrum ratione damni emergentis ex mutuo possit mutuator aliquid supra sortem exigere.

68 *Damnum emergens.* Notandum est, *damnum emergens & lucrum cessans communiter vocari Interesse.* *Damnum emergens* dicitur, quando quis detrimentum patitur in rebus quas habet, vel quæ ipsi debentur: vt cum quis ratione mutui, quod alteri præstitit, cogitur ipse pecuniam fænorii accipere, & vsuram soluere, vel res suas minoris iusto vendere, &c. *Lucrum cessans* dicitur, quando quis impeditur ab aliquo bono consequendo, seu à lucro, quod illi non erat debitum. His positis, Scotus in 4. d. 1. q. 2. §. De tertio, sentit esse illicitum exigere aliquid ratione *damni emergentis.* ratio ipsius est, quia lex diuina præcipit vt nihil exigatur supra

69
Esse in mora.

70
Si absque culpa redditus impotens.

71

72
Potest à principio pacifica.

73
Tres conditiones necessarias.
nam

nam forte nollet mutuum cum tanto onere.

74 Aduerte tamen, si reuera ex mutuo tibi damnum impendat, v. g. si ex mutuo 100. aureorum, certo sis accepturus detrimentum aureorum 10. non erit usura peccatum, etiam si non monito mutuatario de hoc dano, paciscaris tibi reddi 110. ratio est, quia in re nulla est inaequalitas, quauis ipse hoc ignoret, & existimet te ratione mutui exigere, ac proinde des ei occasionem scandali. Neque ipsum decipis contra iustitiam; quia per hoc non datur ei occasio vt putet pecuniam illam plus valere, quam valeat, aut vt acceptet contractum, quem alius non erat accepturus, vt suppono.

Dices, In venditione venditor debet emptori vitium rei vel onus, si quod habet, aperire; alioquin facit ei iniuriam; ergo similiter si mutues alteri, non significans onus tuae pecuniae annexum, facis iniuriam.

75 Respondeo, Est dispar ratio, Primò, Nam quòd haec pecunia damnum emeritum sit impeditura, non est vitium eius, seu onus illi annexum; sed est bona quaedam conditio, & veluti vis quaedam insita, ratione cuius mihi plus valet, quam alteri. vnde plus possum exigere, quam ipsa per se valeat: sicuti venditor potest plus aestimare rem quampiam sibi peculiariter commodam, quam ipsa per se considerata valeat. Secundò, Quia si rem plus aestimet propter suum commodum, quam ipsa per se valeat, neque id significet emptori, fortasse illum decipit, dando occasionem vt putet eam esse meliorem, quam sit; secus in pecunia. quòd si certo sciat illam non idè esse meliorem, non video quam iniuriam faciat emptori, aestimando eam plus quam per se valeat, ratione damni, quod eius alienatione incurrit; quamuis id non expresserit. Idem dico in pecunia: suppono autem, quòd aequè illam erat accepturus, siue causa illius aestimationis illi aperiretur, siue non.

76 Tertia conditio est, Vt non cogas illum pacisci de periculo damni potius quam de damno; sed relinquo ipsius arbitrio: etsi enim periculum illud damni probabiliter euenturi, sit ab initio aestimabile pretio; (quamuis minori, quam ipsum damnum) non potes tamen alterum cogere vt pro ipso periculo aliquid promittat. nam si mutuatarius paratus est sarcire damnum omne, quod euentus patefecerit, mutuator seruat indemnis. si tamen ipsi sit indifferens vtro modo paciscatur, vel malit pro periculo, certo pretio pacisci quam pro incerto damno manere in ancipiti; potes acceptare pactum: & quamuis damnum postea non euenierit, poteris tamen conuentum exigere; nam periculum, quod subiisti, pretio erat aestimabile.

77 Aduerte tamen, si neque damnum ipsum, neque periculum damni deduxisti in pactum, mutuatarius non tenetur quidquam pro eo soluere, etiam si postea eueniat: modò ipse non fuerit in mora soluendi, quia nec tenetur ratione pacti, nec ratione culpae; sed mutans hoc ipso, quo non deduxit in pactum, censetur illud in se recepisse, secus est si fuerit in mora. tunc enim damnum ex culpa ipsius euenit, similiter si per vim coactus fuit mutare; hic enim est causa damni per iniuriam. vide Nauarrum cap. 17. num. 211.

Petes, Vtrum ratione damni emergentis possis exigere supra sortem, quantum tu supra sortem coactus fuisti soluere usurario, v. g. accipisti 1000. aureos ab usurario. Petrus à te petit mu-

tuum; vtrum possis tantum exigere, quantum tu soluis usurario?

Resp. Non idè te posse exigere supra sortem: 78 sicut non quia tu carè emisti, potes carè vendere; sed spectandum est, quantum ea res tibi commo-
Simutuas ipse usura soluerit.
det. si enim ita tibi sit commoda, vt non pœniteat te tantum usura nomine pro ea soluissè, potes à mutuatario tantumdem exigere: tanti enim aestimas illud commodum, quo te causa alterius priuas. imò si plus aestimares, plus potes exigere. si verò hoc commodum aestimes minoris, ita vt pœniteat te tantum soluissè nomine usurae, non tamen pœniteret soluissè dimidium; solum potes exigere dimidium, seu tantum, quantum ipse te velles dedissè. denique si res illa tibi non sit ita commoda vt velles pro ea aliquid dare supra sortem, nihil etiam potes exigere supra sortem; quia ex eius mutuatione nullum tibi damnum vel incommodum oritur. Iuxta hæc intellige Molinam disput. 314. Potes tamen alteri cedere toto contractu: tunc enim non tu usuram exigis, sed usurarius: nec tu lucraris, sed pecuniam acceptam cum toto onere in alterum volentem deponis. sicut qui rem supra iustum pretium emit, potest alteri ante solutionem contractu cedere.

DUBITATIO XI.

Vtrum ratione lucri cessantis liceat ultra sortem exigere.

Suppono, si quis metu vel fraude, vel Principis 79 iussu compulsus sit mutare, & inde ei lucrum cesset; posse ab auctore exigere huius lucri compensationem, vt rectè Sotus art. 3. & alij DD quia talis est ei causa damni. Idem dicendum, si ex eo, quòd mutuatarius non soluat ad diem præfixum, lucrum aliquod amittat. neque in his euentis opus est vt fuerit hoc deductum in pactum.

Sed difficultas est, si ablit omnis coactio, vtrum liceat de hoc lucro pacisci? Quidam Doctores docent id esse illicitum. Ita Durandus in 3. d. 17. qu. 2. ad primum. Sotus l. 6. de iustit. q. 1. art. 3. (etsi fateatur contrarium esse probabile.) Idem insinuat D. Thomas art. 2. ad primum. Idem tenent multi Canonistae, vt Ioannes Andreas, & Innoc. IV. in cap. Nauiganti, de usuris, & quidam alij. Sed contraria sententia est ferè communis. vide Couart lib. 3. variarum cap. 4. & Nauarr. cap. 17. num. 211. & in comment. de usuris, n. 43. qui alios citant. Vnde

80 Resp. Licetum esse pacisci ab initio de lucro cessante cum mutuatario, quamuis ab eo vi vel fraude non sis inductus; seruatis tamen quibusdam conditionibus. Probatur Primò, Quia pecunia illa, quam mutuas alteri, quatenus subest industriae tuae ad lucrum ex ea faciendum, plus tibi valet, quam ipsa per se considerata; est enim veluti semen fecundum lucri per industriam, in quo lucrum ipsum virtute continetur; ergo plus pro ea exigi potest, quam ipsa per se valeat. Patet consequentia, quia dum illam tradis, etiam lucrum in illa latens tradere censes; eo enim te spoliast. sicut si triticum destinatum sationi (quo si careas, carebis fructu) mutuum des; plus potes pro eo exigere, quam per se valeat, quia in illo virtute continetur fructus; & dum illud das, simul das fructum in eo latentem. Secundò, Quia dum prius